

Regeringskansliet
c/o Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
m.rattssekretariatet@regeringskansliet.se
ingrid.backudd@regeringskansliet.se

Ett förbättrat genomförande av MKB-direktivet

Er beteckning: M2021/00596

Stora Enso Skog AB och Stora Enso Skog och Mark AB (i det fortsatta tillsammans "Stora Enso") yttrar sig över Miljödepartementets promemoria, Ett förbättrat genomförande av MKB-direktivet.

Sammanfattning

Stora Enso avstyrker genomförande av förslaget. Vår position grundas främst på att förslaget är en överimplementering av MKB-direktivet som kommer resultera i miljömässiga försämringar. Förslaget synes delvis vara grundat på en felaktig bedömning av vilka krav som föreligger i fråga om implementering i svensk lagstiftning. Kraven är enligt Stora Ensos bedömning inte så långtgående som Naturvårdsverket påstår. I promemorian saknas redovisning av ekonomiska och miljömässiga konsekvenser av förslaget. För Stora Enso är det uppenbart att ett genomförande skulle komma att leda till betydande ökade mängder lastbilstransporter på såväl allmänt som enskilt vägnät, vilket inte är miljömässigt önskvärt, kostar pengar och i sig också leder till ytterligare behov av väginvesteringar med därmed sammanhängande behov av ytterligare materialuttag. Nuvarande tröghet i miljötilståndprocesserna skulle komma att bli än värre då det knappast är troligt att staten skulle klara att ekonomiskt och kompetensmässigt möta den snabbt ökande mängden tillståndsärenden.

2.7 Förslag till ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

4 Kap.

Naturvårdsverket har på uppdrag av Miljödepartementet tagit fram en PM angående förbättrat genomförande av MKB-direktivet (M2021/00596).

Nedan lämnas synpunkter på förslagen om att göra husbehovstäkter antingen tillståndspliktiga eller anmälningspliktiga utan någon nedre gräns för anmälningsplikt.

Naturvårdsverket föreslår att 4:2–4:5 MPF ändras på det sättet att alla täkter av berg, naturgrus, torv, matjord eller andra jordarter blir tillståndspliktiga för det fall de inte anges vara anmälningspliktiga. Tillståndsplikt föreslås gälla för täkt av berg, naturgrus och andra jordarter större än 25 ha (4:2 MPF), täkt av berg, naturgrus, torv, matjord eller andra jordarter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 4:1, 4:2, 4:4 eller 4:5 (4:3 MPF). Anmälningsplikt anges ska gälla för täkt av naturgrus för markinnehavarens husbehov intill högst 10 000 ton (4.4 MPF) och för högst 10 000 ton berg samt torvtäkt om högst 5 ha eller högst 50 000 m³.

Stora Enso anser att behovet av den skärpningen av förprövningsplikten som föreslås inte är motiverad med undantag för bergtäkt och torvtäkt.

Naturvårdsverkets uppdrag synes ha varit att säkerställa ett korrekt genomförande av MKB-direktivet. I bilaga II till direktivet 2011/92/EU anges följande

2. Utvinningsindustri

a) Stenbrott, gruvdrift i dagbrott och torvutvinning (projekt som inte omfattas av bilaga I)

Det är alltså EU:s egen version på svenska av direktivet.

För att utvidga betydelsen och även inbegripa utvinning av naturgrus, matjord och andra jordarter såsom morän hänvisar Naturvårdsverket till den engelska versionen av direktivtexten och att det där används ordet quarries som verket hävdar även innefattar täkt av grus, sand och andra jordarter.

Stora Enso ifrågasätter om det verkligen är på det sättet att EU krävt denna utvidgning av EU:s egen version av direktivets klara språkliga lydelse för ett korrekt genomförande. Att det finns en svensk underimplementering när det gäller stenbrott föreligger det ingen tveksamhet kring. Stenbrott omfattas av bilaga II och att generellt undanta sådana stenbrott på grund av att det är fråga om att täcka markägarens eget behov stämmer inte med direktivet. Däremot anser Stora Enso att det saknas väl grundade skäl att innefatta utvinning av morän och naturgrus i begreppet stenbrott.

Det är förvisso sant att quarries kan översättas med det svenska uttrycket täkt. Det är dock inte heller främmande att översätta det med just stenbrott. Grustäkt översätts med gravel pit.

Ser man till den tyska, danska och nederländska versioner av direktivet stämmer den svenska översättningen väl överens med dessa versioner av direktivtexten, se nedan.

Bilaga 2

Tysk version

2. Bergbau

a) Steinbrüche (Sv. stenbrott), Tagebau und Torfgewinnung

Dansk version

2. Udvinningsindustrien

a) Stenbrud (Sv. stenbrott), og minedrift i åbne brud samt torvegravning

Nederländsk version

2. Extractive bedrijven

a) Steengroeven (Sv. stenbrott), dagbouwmijnen en turfwinning

Även i den finska och den spanska versionen av direktivet används respektive språks begrepp för bergbrytning. Det verkar enligt ovan som att det engelska ordet i detta sammanhang ska tolkas i en mer inskränkt lydelse än vad Naturvårdsverket gör gällande. I annat fall har det gjorts fel i samtliga ovanstående språkliga versioner, vilket förefaller osannolikt.

Att införa anmälningsplikt och krav på undersökningssamråd avseende idag inte anmälningspliktiga täkter av annat slag än berg och torv synes således vara en överimplementering av MKB-direktivet. Det är förvisso fullt tillåtet att gå längre i kraven. Om det görs bör det dock redovisas tydligt och förklaras varför detta skulle vara nödvändigt eller eljest lämpligt utifrån svenska förhållanden. Det har inte gjorts i den remitterade promemorian.

Det nuvarande systemet med husbehovstäckter har fungerat väl och den kontroll, i form av anmälan om samråd enligt 12:6 MB, är och har varit fullt tillräcklig för att utöva en samhällelig kontroll av denna verksamhet/åtgärd.

En ändring i enlighet med förslaget skulle innebära påtagliga bekymmer för jord- och skogsbruket. Det finns idag ett stort antal mindre husbehovstäckter. Eftersom materialet endast får användas för eget behov är de närmast att se som en integrerad del i jord- och skogsbruket. Krav på undersökningssamråd och anmälan för dessa kommer att innebära en betydande byråkratisering och ökade kostnader för dessa verksamhetsutövare. Handläggningstiden för att få möjligheten att gräva ur några kubikmeter grus skulle bli flera månader (undersökningssamråd ca 1–2 månader och minst 6 veckors hantering av anmälan). För uttag av morän och matjord skulle det bli ännu värre. I de fallen skulle det krävas tillstånd oavsett uttagets omfattning. Detta är helt orimligt för att kunna bedriva ett aktivt jord- eller skogsbruk. Alternativet för många blir då att köpa behövliga massor till hög kostnad och långa transporter eller helt enkelt underlåta att vidta önskvärda brukningsåtgärder eftersom byråkratin och kostnaderna blir orimliga. Om den extremt ogynnsamma hanteringen av just matjord och morän är avsiktlig eller ett förbiseende vet inte Stora Enso. Det finns dock även andra märkligheter om man jämför förslaget till 4:3 MPF

och 4:5 MPF. Följer man förslaget ordalydelse hamnar man i en omöjlig loop av hänvisningar. I 4:3 MPF anges en generell tillståndsplikt med undantag för bl.a. verksamheter som är anmälningspliktiga och i 4:5 MPF anges anmälningsplikt gälla för det fall verksamheten inte är tillståndspliktig enligt bl.a. 4:3 MPF. Därmed går det inte att komma fram till vad som är tillståndspliktigt respektive anmälningspliktigt eftersom bestämmelserna hänvisar till varandra.

Sammanfattningsvis anser vi att det saknas grund för att ta bort det anmälningsfria området för husbehovstäkter av grus och andra jordarter men att det kan accepteras för berg och torv. Nuvarande system med husbehovstäkter för grus, morän och matjord bör således behållas.

Beträffande Naturvårdsverkets förslag till förändring av 4:5 MPF bör det genomföras en översyn av uttagsgränsen mellan anmälningspliktig och tillståndspliktig verksamhet gällande uttag av berg för husbehov. Föreslagen gräns för tillståndsplikt, >10 000 ton, medger inte en rationell nedre uttagsnivå för anläggande av en tillståndspliktig bergtäkt ställt i relation till den omfattande tillståndprocessen och omfattningen av kraven på etablerings- och efterbehandlingsåtgärder för en sådan täkt. Här föreslås en höjning av gränsen för anmälningspliktig verksamhet för uttag av berg till 100 000 ton.

Allmänna synpunkter

Stora Enso konstaterat att de konsekvensutredningar som föregått föreslagna förändringar enligt promemorian inte belyst de konsekvenser som dessa kommer att få för jord- och skogsbruksnäringarna:

1. Miljökonsekvenser som föranleds av ett ökat transportarbete.

Täkterna med uttag av berg kommer att bli betydligt färre men större som en konsekvens av en mer omfattande anmälnings- och tillståndprocess, vilket leder till ett ökat geografiskt upptagningsområde per täkt. Det kommer i sin tur att leda till en betydande ökning av transportarbetet genom längre transportavstånd och därmed en icke önskvärd miljöpåverkan.

2. Den korta omställningstid som föreslås från införande av förslaget till dess det ska vara helt genomfört.

Det kommer att krävas betydande informationsinsatser och med dagens handläggningstider vid tillsyns- och tillståndsprövande myndigheter kommer det inte att vara möjligt att genomföra förändringen på ett för jord- och skogsbruket fungerande sätt. Detta förstärker de negativa miljökonsekvenserna, som beskrivs ovan, och äventyrar också möjligheten att på effektivt sätt få ut virke ur skogen på grund av försämrat vägunderhåll och orimliga transportavstånd.

3. Konsekvenser för det småskaliga jord- och skogsbruket.

Utan nedre gräns för anmälningsplikt vid uttag av material för husbehov kommer dessa verksamheter att drabbas orimligt hårt och generera en betydande tillkommande ärendevolym hos myndigheter. Alternativen för skogsägaren blir att avstå bruksåtgärder eller att köpa material till högre pris med ökade transportavstånd och ökade utsläpp som följd.

4. Ledtider för ärendehantering hos berörda myndigheter.

Ärendehantering tenderar redan idag att ta lång tid och med föreslagen förändring, som medför en mer komplicerad handläggning och en påtagligt ökad ärendevolym, kommer dessa ledtider att öka ytterligare. Antalet anmälningsärenden kommer att öka betydligt om inte en nedre gräns för anmälningsplikten införs för uttag av material för husbehov. I juni 2020 fanns 58 791 jordbruksföretag i Sverige enligt Jordbruksverket (*publikation: JO0106*) varav 40 051 av dessa jordbruksföretag även innefattar skogsbruk. Det kan antas att det finns flertal sidotag (obehandlat material) för uttag av material för husbehov per jordbruksföretag som genom det nya förslaget blir anmälningspliktiga. Det bedöms handla om 150 000 – 200 000 små anmälningsärenden som genereras direkt som en konsekvens av den föreslagna förändringen.

5. Färre tåkter, vilket är ett sannolikt utfall av förslaget, kommer att leda till ett påtagligt ökat transportarbete och ett ökat slitage på skogsbilvägnätet. Detta får konsekvenser dels för produktionen i skogen dels för tillgången till skogsbilvägnätet, vilket sannolikt skulle försämrats som en följd av högre underhållskostnader.

Eftersom det i princip saknas en relevant konsekvensbedömning av förslaget för jord- och skogsbruket, bör förslaget arbetas om utifrån vad som ovan angetts och en ny konsekvensbedömning tas fram.

Övrigt

Genomförs förslaget helt eller till större delar bör tillsynsmyndighet i sådant fall vara Skogsstyrelsen i de delar det avser skogsbruket. Skogsstyrelsen har redan tillsynsansvaret när det gäller bland annat byggande av skogsbilvägar.